

خبر

عارف:

جریان رقیب توان بسیج نیروهای جوان را اندارد

● **ایلنا:** رئیس فراکسیون امید فعالیت اصلاح طلبان را به نفع نظام و حتی رقیب جریان اصلاح طلب دانست و گفت: انتظار است دولت همراهی سیاست‌های با حامیان اصلی خود داشته باشد و به‌کارگیری این نیروها را در اولویت اول خود قرار دهد. ولی روند برخی تغییرات در بدنه دولت نشان از فاصله‌گرفتن از جریان اصلی حامی دولت دارد که امیدوارم این روند اصلاح شود. محمدرضا عارف افزود: «در مقطعی به فکر تأسیس بنیاد امید ایرانیان افتادم که وضعیت نگران‌کننده‌ای در جریان اصلاح طلب حاکم بود و سرمایه اجتماعی این جریان به دلیل نبود کادرسازی توانسته موجب توقیفات اصلاح طلبان در انتخابات‌های ده گذشته شود». رئیس بنیاد امید ایرانیان ادامه داد: بنیاد باران که بعد از دوره دولت اصلاحات شکل گرفت، محدود به مدیران ارشد دولت اصلاحات بود و عملا از سرمایه اصلی جریان اصلاحات، یعنی جوانان که بدنه بنشاط آن است، غافل ماندیم. به همین دلیل درصد تأسیس بنیاد امید ایرانیان برآمدیم تا بتوانیم پایگاهی برای جذب جوانان پرشور و باتکیزه باشیم و آگاهانه شعار «اخلاق، عقلانیت و خرد جمعی» را محور فعالیت‌های خود قرار دادیم. او با بیان اینکه کشور به اتاق‌های فکر نیاز دارد، خاطرنشان کرد: یکی از اولویت‌های بنیاد امید ایرانیان، تشکیل اتاق فکر برای جریان اصلاح طلب و حتی برای کشور است تا در تعیین راهبردهای کلان بتواند تأثیرگذار باشد و تصور می‌کنم در این مسیر موفق بوده‌ایم. رئیس فراکسیون امید بر ضرورت تشکیل یک حزب فراگیر تأکید کرد و با بیان اینکه عمده فعالیت بنیاد امید ایرانیان مکنی به نسل جوان است، گفت: یکی از اهداف مهم ما در بنیاد امید است، تربیت مدیران آینده کشور است؛ چراکه معتقدیم نسل اول انقلاب باید جای خود را به جوانان متخصص، متعهد و کارآمد بدهد و حتی برای انتخابات ریاست جمهوری در دوره‌های بعدی باید منتظر حضور جوانان باتکیزه باشیم. به همین دلیل معتقدم با تشکیل یک حزب فراگیر، مسیر دستیابی به اهدافی این‌چنینی هموارتر خواهد شد. عارف با بیان اینکه در دهه گذشته جریان اصلاح طلب چوب تفرقه و انسجام‌داشتن را خورد، تصریح کرد: جریان اصلاح طلب پایگاه اجتماعی مستحکمی بین افکار عمومی دارد و جریان رقیب، مانند اصلاح طلبان توان بسیج نیروهای جوان را ندارد و قشرهای خاکستری نیز اگر به میدان بیایند، رای آنها عموما به جریان اصلاح طلب است. به همین دلیل باید از این فرصت برای مستحکم‌ترکردن پایگاه اجتماعی جریان اصلاح طلب استفاده کرد. او فعالیت اصلاح طلبان را به نفع نظام و حتی رقیب جریان اصلاح طلب دانست و تأکید کرد: سرمایه اصلی نظام اسلامی مردم هستند و نباید کاری کرد که اعتماد مردم به مسئولان و نظام از بین برود؛ چراکه تاریخ به ما می‌آموزد هرگاه اعتماد مردم به حاکمان خود از بین برود، آن نظام سیاسی با چالش‌های عظیمی روبه‌رو خواهد شد.

نامه صادقی به وزیر علوم

● **ایلنا:** عضو فراکسیون امید مجلس درباره ممانعت از ورود یک فعال سیاسی اصلاح طلب در میزگرد دانشجویی در دانشگاه علامه به وزیر علوم انتقاد کرد. به گزارش ایلنا، محمود صادقی، نماینده اصلاح طلب عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس که از حامیان مؤثر منصور غلامی در جریان رای اعتماد به وزیر پیشنهادی علوم، تحقیقات و فناوری در مجلس بود، در نخستین روزهای کاری وزیر جدید علوم، در نامه‌ای به ممانعت از حضور محمد توسلی در میزگرد دانشجویی در مراسم روز دانش آموز در دانشگاه علامه طباطبائی تهران انتقاد کرد. در متن این نامه آمده است «انجمن اسلامی دانشجویان دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی، به مناسبت روز ۱۳ آبان برای برگزاری میزگردی با عنوان «بررسی سیر تحول جنبش دانشجویی و چالش‌های آن پس از تسخیر سفارت»، با حضور آقایان محمد نجمی‌پور، صادق زیباکلام و محمد توسلی برنامه‌ریزی کرده و هماهنگی لازم را با مسئولان ذی‌ربط انجام داده و مطابق مقررات از هیئت نظارت بر فعالیت تشکل‌ها مجوز کتبی دریافت نمودند؛ ولی متأسفانه پس از اعلام برنامه از حضور یکی از سخنرانان در برنامه جلوگیری به عمل آمده است. نظر به برنامه ارائه‌شده جناب‌عالی به مجلس شورای اسلامی و تعهداتی که برای اجرای قانون و حمایت از تشکل‌های دانشجویی و رونق فضای گفت‌وگو در دانشگاه و اجرای مشور حقوق شهروندی دادید، انتظار می‌رود در همین آغاز راه با ناقضان حقوق شهروندی در این دانشگاه برخوردی جدی به عمل آورید». صادقی در ادامه نامه نوشته: «بدیهی است واکنش مناسب جناب‌عالی به این رویداد، همدستی سنجشی برای صداقت و وفاداری شما به عهدی است که با نمایندگان مردم بسته‌اید. هم قوت قلب برای کسانی خواهد بود که با وجود انتقاده‌ها و ابراز نگرانی‌های گسترده، به شما اعتماد کردند و هم موجب جلب اعتماد و امیدواری دانشجویان برای آغاز دوره‌ای پرشناط در جامعه دانشگاهی در دوران مدیریت شما خواهد شد».

politics@sharghdaily.ir

سؤال از وزیر؛ یکی از نقش‌های نظارتی مجلس شورای اسلامی و نمایندگان. این در حالی است که گاه ماجرا به‌گونه‌ای دیگر رخ می‌دهد. مدتی است که دیده می‌شود پس از حضور وزیر مربوطه در صحن مجلس، با اخذ «قول»، نماینده پرسشگر از به‌رای‌گذشتن سؤال منصرف می‌شود و اعلام قانع‌شدن می‌کند؛ قول‌هایی که معمولاً بدون ضمانت اجرایی هستند. اما سؤال به‌عنوان نقش نظارتی، فقط مخصوص وزرا نیست؛ بلکه رئیس‌جمهوری هم مشمول آن می‌شود. برای سؤال از وزیر یا رئیس‌جمهوری، در اصل ۸۸ قانون اساسی آمده: «در هر مورد که حداقل یک چهارم کل نمایندگان مجلس شورای اسلامی از رئیس‌جمهور و یا هریک از نمایندگان از وزیر مسئول، درباره یکی از وظایف آنان سؤال کنند، رئیس‌جمهور یا وزیر موظف است در مجلس حاضر شود و به سؤال جواب دهد و این جواب نباید در مورد رئیس‌جمهور بیش از یک ماه و درباره وزیر بیش از ۱۰ روز به تأخیر افتد؛ مگر با عذر موجه به تشخیص مجلس شورای اسلامی». روند سؤال از وزیر این‌گونه است که پس از اعلام وصول از سوی هیئت‌رئیس، سؤال به کمیسیون مرتبط با موضوع سؤال ارجاع داده می‌شود. در آن کمیسیون، فرد یا افراد سؤال‌کننده با وزیر مدنظر جلسه‌ای برگزار می‌کنند و حرف‌های وزیر را می‌شنوند؛ درصورتی‌که پاسخ‌های وزیر آنها را قانع کرد، سؤال به صحن ارجاع نمی‌شود؛ ولی اگر نماینده یا نمایندگان پرسشگر از جواب‌های وزیر رضایت نداشتند، سؤال به صحن می‌رود.

آخرین سؤال

دهم آبان بود که «محمدرضا صباغیان»، نماینده مردم یزد، دو سؤال از علی ربیعی، وزیر کار، در صحن مجلس پرسید. سؤال مطرح شد، روند سؤال طی شد و وزیر و نماینده سؤال‌کننده صحبت کردند؛ چیزی حدود ۴۵ دقیقه از وقت مجلس برای این روند گرفته شد و در نهایت هنگامی که باید صباغیان اعلام می‌کرد که قانع شده یا خیر، تعدادی از نمایندگان اطراف او را احاطه کردند؛ تعدادی می‌خواستند او قانع نشود؛ تعدادی کم تلاش داشتند او قانع شود؛ در نهایت از وزیر «قول» گرفت که تا یک ماه مشکلاتی را که برای آنها طرح سؤال کرده بود، رفع شود. جالب اینکه سؤالی که ۱۰ آبان در صحن مجلس از وزیر کار پرسیده شد، اوایل تابستان یعنی ۱۳ تیر در جلسه کمیسیون اجتماعی با حضور وزیر کار بررسی شده بود که در آن جلسه ربیعی توانست نماینده سؤال‌کننده را قانع کند و سؤال به صحن ارجاع داده شد. موضوع این دو سؤال هم از موضوعات چالش‌برانگیز در مدت اخیر بوده؛ خلاصه این دو سؤال این بود که «چرا در مقابل اخراج اعضای شوراهای کارگری از سوی کارفرمایان با وجود انتظارات به‌حق جامعه کارگری، از طرف ادارات کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی اقدام مؤثری صورت نمی‌گیرد» و سؤال دیگر این بود: «وزیر باید با توجه به اصل ۲۶ قانون اساسی و فصل شش قانون کار و اهمیت تشکیل تشکل‌های کارگری، اقدامات صورت‌گرفته دراین‌باره را در چهار سال گذشته ارائه کند». هرچند وزیر کار در جلسه کمیسیون اجتماعی که تقریباً نیمه پیر گزار شد، اقدام علیه منافع کارگران را محکوم کرد؛ ولی در فاصله چهارماهه بین جلسه کمیسیون اجتماعی تا جلسه علنی که سؤال در آن مطرح شد، کارگران زیادی حقوق نگرفتند یا به دلیل تجمعات با آنها برخورد شد. البته نگفته نماند که وزیر کار در جلسه کمیسیون اجتماعی هم قول داده بود که مشکلات را حل کند و بعد نماینده قانع شود، این روش به این شکل را وزیر نندارم. خد آب وزیر می‌توانست حل کند و در حد توان وزیر او و وزارتخانه بود، از قبل حل می‌کرد». «غلامرضا حیدری»، دیگر نماینده تهران، هم درباره قول‌دادن وزرا در صحن به «شرق» گفت که «فی‌نفسه ایرادی نمی‌بینم، باید به قول عمل شود». او در پاسخ به اینکه «ضمانت این قول‌دادن‌ها چیست»، افزود: «ضمانتش هم این است که دوباره سؤال می‌کند و تددت را وزیر برخورد می‌شود و زمینه برای استیضاح فراهم می‌شود». «وکیلی» هم درباره قول‌دادن وزیران برای قانع‌کردن نمایندگان گفت «اینکه شرط موافقت و قانع‌شدن قول وزیر است یا تعهدی که ایشان پشت تریبون می‌دهد، الزام قانونی و فراتر از اختیارات وزیر است و در آیین‌نامه وجود ندارد؛ ولی به لحاظ عرفی اینکه وزیر نباید پشت تریبون و بگوید من در این بازه زمانی متعهد می‌شوم این مشکل را حل کنم، یک نوع تعهد عرفی است». او درباره ضمانت اجرایی این نوع قول‌ها هم گفت: «نماینده می‌تواند در سررسید این تعهد با اتکا به قول داده‌شده و شهادتی که از افکار عمومی گرفته، اقدام بعدی‌اش را انجام دهد و اقدام نظارتی‌اش را محکم‌تر هم انجام دهد». او باز هم به شان نظارتی اشاره کرد و گفت: «به لحاظ شاینت می‌توان از این شان نظارتی بهتر استفاده کرد و واقعا سؤالی به صحن نباید؛ مگر اینکه نماینده در هیچ شرایطی حاضر به قانع‌شدن نباشد و راه‌های کشف حقیقت را طی کرده باشد. لزوماً دراین‌صورت سؤال به صحن نباید و در هیچ فرض دیگری نباید قانع

نگاهی به چگونگی استفاده نمایندگان از یک ابزار نظارتی سؤال می‌کنم پس هشتم

محمدحسین نجمی

«سؤال باید متناسب با وظایف وزیر باشد؛ با تخلفی باشد یا وزیر در منطقه‌ای یا در موردی به وظایفش عمل نکرده باشد. بیشتر سؤالات مشکلات منطقه‌ای است که نماینده دلش می‌خواهد این مشکلات نباشد و حتی بعضی از سؤالات را که نگاه می‌کنم، می‌بینم که سؤال به وظایف وزیر ارتباطی ندارد». هاشم‌زایی که در مجلس دوم هم حضور داشته، این‌گونه ادامه می‌دهد: «در این سال‌هایی که مجلس بودم، متوجه شدم سؤالات خیلی ربطی با وظایف و عملکرد وزیر ندارد؛ بلکه خواسته‌ای است که نماینده می‌خواهد آن خواسته برآورده شده باشد؛ به‌ویژه مطالباتی که مردم منطقه از نماینده‌شان دارند. حالا یا به علت اینکه مشکلات زیاد بوده یا وظایف نماینده شفاف نبوده یا نمایندگان خودشان باعث این مسئله شدند یا درخواست‌هایی که داشتند، باعث این روند شده است». او افزود که «اصولا تدارکات منطقه جزء وظایف ذاتی نماینده محسوب نمی‌شود. به‌ویژه الان که ۳۸ سال از انقلاب گذشته، نوشته شده و این بخش‌ها طرح‌هایی که لازم بوده، نوشته شده و این طرح‌هایی که می‌بینید یا ۱۵ امضا نوشته می‌شود و سرنوشت‌های متفاوتی پیدا می‌کنند، ناشی از همین مسئله است که نماینده از وظیفه‌اش که قانون‌گذاری و برنامه‌ریزی برای اداره کشور و نظارت بر اجرای قوانین است، به علت حجم مشکلاتی که به نماینده منتقل می‌شود، غافل می‌شود». به گفته او «اگر به عمق خیلی از سؤالات توجه کنید، می‌بینید که ناشی از همین مسئله است».

مشکلات موردی حل می‌شود

وکیلی هم درباره سنجخت این‌گونه سؤال‌کردن از وزیران با شان نظارتی مجلس، گفت که «غالباً سؤال از وزرا باعث می‌شود که به صورت موردی و مسئله‌ای، آن مورد حل شود؛ اما نظارت ما باید ناظر به اصلاح رویه‌ها باشد؛ چون حل یک مسئله ممکن است گره یک حوزه و یک مسئله منطقه‌ای را حل کند؛ اما ناظر به منافع عموم جامعه نیست. این نوع نظارت قادر به حل گره‌های رویه‌ای نیست؛ ما به صورت مسئله‌ای قادر به حل مسئله هستیم».

قول دادن در صحن؟

آخرین سؤال مطرح‌شده از یک وزیر در صحن مجلس و روند اقصاع نماینده سؤال‌کننده، تنها یک نمونه است. وزرای دیگری هم بودند که تا بهارستان آمدند و قول دادند که مشکل برطرف شود و رفتند؛ هرچند که قول‌دادن در صحن، در آیین‌نامه پیش‌بینی نشده؛ ولی گویا این روند جا افتاده است. دراین‌باره «عبدالرضا هاشم‌زایی» می‌گوید که این روند را قبول ندارد: «این را که می‌گویند قول می‌دهند، من اصلاً قبول ندارم. وزیر می‌تواند توضیح بدهد و نماینده را قانع کند؛ ولی اینکه مثلاً وزیری قول بدهد که مشکلات را حل کند و بعد نماینده قانع شود، این روش به این شکل را وزیر نندارم. خد آب وزیر می‌توانست حل کند و در حد توان وزیر او و وزارتخانه بود، از قبل حل می‌کرد». «غلامرضا حیدری»، دیگر نماینده تهران، هم درباره قول‌دادن وزرا در صحن به «شرق» گفت که «فی‌نفسه ایرادی نمی‌بینم، باید به قول عمل شود». او در پاسخ به اینکه «ضمانت این قول‌دادن‌ها چیست»، افزود: «ضمانتش هم این است که دوباره سؤال می‌کند و تددت را وزیر برخورد می‌شود و زمینه برای استیضاح فراهم می‌شود». «وکیلی» هم درباره قول‌دادن وزیران برای قانع‌کردن نمایندگان گفت «اینکه شرط موافقت و قانع‌شدن قول وزیر است یا تعهدی که ایشان پشت تریبون می‌دهد، الزام قانونی و فراتر از اختیارات وزیر است و در آیین‌نامه وجود ندارد؛ ولی به لحاظ عرفی اینکه وزیر نباید پشت تریبون و بگوید من در این بازه زمانی متعهد می‌شوم این مشکل را حل کنم، یک نوع تعهد عرفی است». او درباره ضمانت اجرایی این نوع قول‌ها هم گفت: «نماینده می‌تواند در سررسید این تعهد با اتکا به قول داده‌شده و شهادتی که از افکار عمومی گرفته، اقدام بعدی‌اش را انجام دهد و اقدام نظارتی‌اش را محکم‌تر هم انجام دهد». او باز هم به شان نظارتی اشاره کرد و گفت: «به لحاظ شاینت می‌توان از این شان نظارتی بهتر استفاده کرد و واقعا سؤالی به صحن نباید؛ مگر اینکه نماینده در هیچ شرایطی حاضر به قانع‌شدن نباشد و راه‌های کشف حقیقت را طی کرده باشد. لزوماً دراین‌صورت سؤال به صحن نباید و در هیچ فرض دیگری نباید قانع

سیاست

نگاهی به چگونگی استفاده نمایندگان از یک ابزار نظارتی سؤال می‌کنم پس هشتم

محمدحسین نجمی

شود؛ اما به‌رحال تشخیص فردی ما است و نمی‌توان مانع نماینده شد. این جزء اختیارات نماینده است که اعلام قانع‌شدن بکند یا نکند». **روند رسیدن سؤال به صحن** اما روند پرسشش از نمایندگان به این شکل است که پس از ارائه توضیحات در صحن مجلس، اگر نماینده مذکور از پاسخ‌های او قانع نشد و قوی‌ی هم داده نشد، واردبودن یا نبودن سؤال به رای نمایندگان گذاشته می‌شود. در صورت رای به واردنبودن سؤال، مسئله ختم به خیر می‌شود؛ اما اگر مجلس سؤال را وارد بداند، اصطلاحاً وزیر کارت زرد از مجلس دریافت می‌کند؛ ولی باز هم تقریباً مسئله ختم به خیر می‌شود؛ چراکه کارت‌های زرد مجلس به وزرا مانند کارت زردهای مسابقه فوتبال نیست که دو کارت در یک بازی منجر به اخراج شود. آیین‌نامه داخلی مجلس مشخص نکرده که درصورتی‌که یک وزیر در مدت وزارتش چند بار مورد سؤال قرار بگیرد و مجلس هم قانع نشود و سؤال را وارد بداند، تکلیف چیست؟

پس از قانع‌نشدن

وکیلی این مورد را اشکالی در آیین‌نامه دانست و گفت: «اشکال دیگری در آیین‌نامه وجود دارد که در اصلاحیه تلاش می‌شود برطرف شود. در آیین‌نامه پیش‌بینی نشده که اگر یک وزیر یک کارت زرد بگیرد، اوتوماتیک برای استیضاح برود. فضای روانی مجلس را جامعه این‌ه‌طوری است که اگر وزیری سه کارت زرد بگیرد، به‌طور خودکار آن وزیر وارد روند استیضاح شود؛ اما این فقط یک فضای عرفی است و الزام قانونی نیست؛ اما در آیین‌نامه یکی از اشکالاتی که باید رفع شود و در شرف رفع‌شدن است، همین مورد است که این‌کارت‌های زرد باید بار حقوقی داشته باشند. معتقد هستیم که با کارت سوم دیگر نزاری به پرسند. طرح استیضاح وجود نداشته باشد و کارت سوم به منزله فراهم‌آمدن زمینه استیضاح است و رای‌گیری باید برای استیضاح باشد؛ یعنی رای اعتماد مجدد باید داده شود». او در پاسخ به اینکه آیا تاکنون این عرف مدنظرش اتفاق افتاده یا خیر، گفت: «تا به‌حال اتفاق نیفتاده است. چون وزرا قبل از اینکه به سه کارت برسند، یا دوره آنها تمام می‌شود یا دوره مجلس». حیدری قانع‌نشدن مجلس یا همان کارت زرد به وزیران را بر عملکرد آنها مؤثر دانست و گفت: «عملاً بازتاب بیرونی‌اش در مجلس زیاد است. وزیران بعد اینکه قانع شوند، وزیر دور بعد خواهد معرفی شود تأثیر دارد. در مناسبات وزیر در مجموعه خودش هم مؤثر است». او ادامه داد که «البته نمی‌گویم تأثیر مطلوب و صددرصدی داشته ولی بهتر از هیچی است».

وزرایی با ۳، ۴کارت زرد البته در مجلس دهم تابه‌حال اتفاق نیفتاده که وزیری سه کارت بگیرد و به سمت استیضاح برود، ولی در مجلس نهم کارت‌های زرد متعددی به «علی اصغر فانی»، وزیر آموزش‌وپروش وقت دولت یازدهم، داده شد. هرچند وکیلی می‌گوید عرف این است که بعد از سه‌ومین کارت زرد، روند استیضاح وزیر کلید بخورد، ولی در مورد فانی، استیضاحی رخ نداد. البته او چهارمین کارت زرد را در دی‌ماه ۹۴ گرفت و یک بار در تیرماه همان سال استیضاح شده بود که استیضاح او را یی‌ناورد و فانی وزیر ماند. همان زمان «سیداحمدرضا دستغیب» نماینده شیراز در مجلس نهم و عضو هیئت‌رئیس‌ه وقت مجلس، به «خانه ملت» گفته بود: «درباره تعداد دفعات قانع‌نشدن نمایندگان از علی‌اصغر فانی، وزیر آموزش‌وپروش که به چهار بار می‌رسد، باید گفت که موضوع رای اعتماد دوباره مجلس به وی، هیچ تأثیری در کاهش تعداد دفعات به‌اصطلاح «کارت زرد» ندارد، زیرا اصلاً موضوع دفعات قانع‌نشدن نمایندگان در روند استیضاح مؤثر نیست». او همچنین گفته بود که «بر اساس آیین‌نامه داخلی مجلس، اصلاً موضوعی با عنوان ارائه کارت زرد به مجلس به وزرا وجود ندارد، بلکه این اصطلاحی است که میان خبرنگاران و رسانه‌ها شکل گرفته است». دستغیب افزود بود که «از طرف دیگر در دوره گذشته مجلس (مجلس هشتم)، برای اینکه سؤالات نمایندگان مجلس از وزرای دولت دارای ضمانت اجرایی باشد، در مصوبه‌ای مقرر شد که اگر نمایندگان طی بررسی طرح سؤال از یک وزیر، از پاسخ‌های او قانع نشدند و این موضوع سه بار تکرار شد، به صورت خودکار طرح استیضاح وزیر مربوطه

در دستور کار مجلس قرار گیرد، اما شورای نگهبان نسبت به این مصوبه ایراداتی را مطرح کرد». مورد دیگر، «علی طبینیا»، وزیر اقتصاد دولت یازدهم، بود که با وجود دریافت سه کارت زرد، کارش به استیضاح کشیده نشد. البته طبینیا در جلسه‌ای که منجر به سومین کارت زرد شد، حاضر نشد به «مهرداد بذریاش» قول بدهد که باعث شد مجلس نهم سومین کارت زرد را هم به طبینیا بدهد. با توجه به سخنان دستغیب، ضمانت‌دارکردن سؤالات نمایندگان از وزرا، از زمان مجلس هشتم محل بحث بوده؛ موضوعی که به گفته وکیلی، پیگیری آن همچنان در مجلس دهم ادامه دارد.

ملاحظات درباره سؤال از رئیس‌جمهوری

اما از سوی دیگر بحث اعلام وصول طرح‌ها، لواایح یا حتی سؤال از وزرا یا رئیس‌جمهوری از سوی هیئت‌رئیس‌ه در برخی مواقع، محل حرف و حدیث‌هایی می‌شود. وکیلی که مسئول سؤال‌ها در هیئت‌رئیس‌ه است، درباره روند اعلام وصول سؤالات از وزیران یا رئیس‌جمهوری به «شرق» گفت که «در ارتباط با وزرا سؤالی که می‌آید اگر پروسه صراحت سؤال رعایت شده و معلوم شده باشد که سؤال ابهام ندارد و ماهیت سؤالی دارد و تذکر نیست، حتما اعلام وصول می‌شود و روند قانونی خودش را طی می‌کند. به‌لحاظ زمانی هم بیش از ۴۵ روز کاری نباید زمان ببرد». این روزها برخی نمایندگان هم سؤال از رئیس‌جمهوری را به دلیل مشکلات مؤسسات مالی در دستور کار خود قرار داده‌اند؛ هیئت‌رئیس‌ه هم جلساتی را با آنها برگزار کرده تا بتوانند آنها را منصرف کنند. وکیلی درباره سؤال از رئیس‌جمهوری البته به‌طور عام و نه در این مورد خاص، گفت: «در ارتباط با رئیس‌جمهوری، علاوه بر قانون، مصلحت جامعه را هم در نظر داریم؛ هم رعایت شان رئیس‌جمهوری مهم است و هم مصلحت جامعه. آیین‌نامه این پیش‌بینی را هم دارد که هیئت‌رئیس‌ه می‌تواند رایزنی داشته باشد و حتی الامکان ابهام و موضوعی اگر وجود دارد با رایزنی و ریش‌سفیدی هیئت‌رئیس‌ه امکان فیصله داشته باشد و فیصله پیدا کند». او افزود:

«نصاب سؤال از رئیس‌جمهوری، نصاب بالایی است و نوسان در ارتباط با سؤالات زیاد است یعنی نمایندگان بعضاً در شرایط روبریاستی امضا می‌کنند اما به‌مرور نظرشان در ارتباط با سؤالشان تغییر می‌کند و البته برخی هم اصرار بر سؤالشان دارند. به همین جهت تلاش می‌شود سؤالات از رئیس‌جمهوری حتی‌الامکان اعلام وصول نشود و قبح آن شکسته نشود و تبدیل به یک روال عادی نشود». او دلیل این کار هیئت‌رئیس‌ه را حفظ شان رئیس‌جمهوری می‌داند و البته معتقد است که «سؤال از رئیس‌جمهوری آخرین کارتی است که باید کشیده شود». او در ادامه گفت که «سؤال گزاف رئیس‌جمهوری به‌عنوان اولین کارت استفاده شود، خلاف مصلحت عمومی جامعه است. اگر بخواهیم مَرّ آیین‌نامه و قانون رعایت شود، به‌محض اینکه نصاب لازم در سؤال پیدا شود، باید اعلام وصول شود. اما عرض کردم مصالحی وجود دارد که بر روح آیین‌نامه و قانون حاکم است».

لابی لابیجایی

او در پاسخ به اینکه این مصلحت‌سنجی‌ها درباره برخی وزرا هم دیده شده، گفت: «بعضی مواقع هست، برای اینکه سؤال نباید در صحن و مسیر طولانی طی شود و وقت صحن علنی گرفته شود و نماینده اعلام کند که قانع شدم، می‌شود بر مسیر رایزنی‌ها و دیپلماسی عمومی انجام شود تا صرفه‌جویی در وقت مجلس شود. این مسیر معمولاً رعایت می‌شود ولی این مانع از آن نیست که اگر نماینده‌ای اصرار بر سؤالش داشته باشد، با اتکا بر این مصلحت‌اندیشی‌ها مانع قانع نماینده شویم». او در پاسخ به این سؤال که بنابراین برخی مواقع لابیجایی برای عدم اعلام وصول سؤالات، لابی‌هایی هم ممکن است انجام دهد، گفت: «برای وزرا خیلی نه. در هیئت رئیس‌ه من مسئول سؤالات هستم، هم سؤالات مربوط به وزرا و هم رئیس‌جمهوری. سؤال از رئیس‌جمهوری پروتکل‌ها و تشریفات ناوشته‌ای دارد که مربوط است به شان رئیس‌جمهوری، مصلحت عمومی جامعه و آن چیزی که به‌عنوان کارت آخر باید از آن استفاده شود و مسیرهای دیگری را باید طی کرد که اگر امکان دارد مسئله به صورت دیگری حل شود. رئیس‌جمهوری کشور با این حجم از گرفتاری و مشغله، نباید پی‌درپی به مجلس بیاید تا شان او در فضای عمومی جامعه و مناسبات بین‌الملل شکسته نشود». **نقش نظارتی قوی شده یا ضعیف؟** نقش نظارتی یکی از مهم‌ترین نقش‌هایی است که قانون اساسی به مجلس شورای اسلامی واگذار کرده. «غلامرضا حیدری»، نماینده تهران در مجلس دهم، سابقه حضور در مجالس دوم و سوم را هم دارد. او در پاسخ به اینکه آیا نقش نظارتی مجلس افول کرده یا خیر، گفت «مجلس از نظر سبک تصمیم‌گیری دیگر در سطح عالی و یک نیست. فضایی غالب بر نماینده‌ها وجود دارد که برخی‌شان نگرانی‌هایی درباره دور بعدی‌شان دارند. وقتی من نوعی نگرانی از این جنس داشته باشم، دیگر آزادگی از من گرفته می‌شود که آنها در این‌ها منافع عمومی و منافع ملت نیست». او درباره مقایسه نقش نظارتی مجلس دوم و سوم با مجلس کنونی هم گفت: «آن زمان نمایندگان از نسلی بودند که نسل انقلاب بود؛ زجرکشیده و زندان‌رفته بودند. حرف تا عملشان فاصله کمتری داشت و اینکه هماهنگی کلان کشور خیلی بیشتر بود».

ادامه در صفحه ۱۹

روزنه

سؤال در آیین‌نامه داخلی مجلس

● **آیین‌نامه داخلی مجلس**، بخش مفصلی درباره بحث نظارت دارد؛ نظارت یکی از مهم‌ترین وظایف مجلس شورای اسلامی است. یکی از بخش‌های فصل سوم، «تذکر و سؤال» است. بخش «تذکر و سؤال» در فصل سوم آیین‌نامه به نقل از سایت مرکز پژوهش‌های مجلس به این شرح است:

«مبحث اول- نحوه بررسی اصول هشتادوهشتم (۸۸) و هفتادوششم (۷۶) قانون اساسی
اول - تذکر و سؤال
الف - تذکر

ماده ۲۰۸- در کلیه مواردی که نماینده یا نمایندگان مطابق اصل هشتادوهشتم (۸۸) قانون اساسی از رئیس‌جمهوری یا وزیر درباره یکی از وظایف آنان حق سؤال دارند، می‌توانند درخواست موضوع مورد نظر به رئیس‌جمهور و وزیر مسئول کتبا تذکر دهند.

هیئت‌رئیس‌ه خلاصه تذکر را در جلسه علنی مجلس قرائت و متن کامل تذکر را به رئیس‌جمهور یا وزیر مربوط ابلاغ می‌نماید.

ب - سؤال
ماده ۲۰۹- نحوه رسیدگی به سؤال نماینده از وزیر به شرح ذیل خواهد بود:

۱- هر نماینده می‌تواند راجع به مسائل داخلی و خارجی کشور از وزیر مسئول درباره وظایف او سؤال نماید. سؤال باید کتبی و صریح بوده و در فرم مخصوص که هیئت‌رئیس‌ه تهیه می‌نماید، توسط نماینده تنظیم و به هیئت‌رئیس‌ه تسلیم شود. هیئت‌رئیس‌ه موظف است سؤال را فوری به کمیسیون تخصصی ذی‌ربط ارسال نماید. ۲- کمیسیون موظف است حداکثر ظرف ۱۵ روز پس از وصول سؤال، جلسه‌ای با حضور وزیر و سؤال‌کننده تشکیل دهد و با استماع نظرات سؤال‌کننده و وزیر و بررسی‌های لازم، به موضوع رسیدگی کند.

۳- چنانچه سؤال‌کننده، توضیحات وزیر را قانع‌کننده نداند، کمیسیون با تعیین قلمرو «ملی» یا «منطق‌های» سؤال، بلافاصله نسبت به ارجاع سؤال ملی به هیئت‌رئیس‌ه جهت اعلام وصول در اولین جلسه علنی اقدام می‌نماید.

۴- در رابطه با سؤال منطق‌های، کمیسیون موظف است حداکثر ظرف ۱۰ روز نسبت به ارائه راحل و ارسال گزارش به هیئت‌رئیس‌ه مجلس و رئیس‌جمهور (توسط رئیس مجلس) اقدام نماید. هیئت‌رئیس‌ه مساعی لازم نسبت به حل موضوع سؤال منطق‌های را در عمل می‌آورد. چنانچه پس از ۱۵ روز از ارجاع نامه کمیسیون، نماینده سؤال‌کننده همچنان موضوع را حل‌وفصل‌نشده بداند، از هیئت‌رئیس‌ه درخواست طرح سؤال منطق‌های در جلسه علنی را می‌نماید. هیئت‌رئیس‌ه موظف است در اولین جلسه علنی، سؤال منطق‌های را اعلام وصول و فوری به وزیر ابلاغ و به کمیسیون ذی‌ربط ارسال نماید. کمیسیون موظف است ظرف یک هفته گزارش نهایی را به هیئت‌رئیس‌ه ارائه نماید.

۵- طبق اصل هشتادوهشتم (۸۸) قانون اساسی، وزیر مورد سؤال مکلف است حداکثر ظرف ۱۰ روز از تاریخ ابلاغ سؤال در مجلس حضور یافته و به سؤال پاسخ دهد مگر آنکه وزیر به صورت رسمی و با عذر موجه تقاضای تأخیر حداکثر برای مدت ۱۰ روز داشته باشد.

تبصره ۱- در صورت درخواست نماینده یا نمایندگان سؤال‌کننده، کمیسیون می‌تواند بررسی سؤال را حداکثر به مدت یک ماه به تعویق بیندازد. تبصره ۲- هیئت‌رئیس‌ه مکلف است هرگاه تعداد سؤالات قابل طرح در صحن علنی ایجاب نماید، یک جلسه علنی در هفته را به پاسخ‌گویی به سؤالات اختصاص دهد.

تبصره ۳- هیئت‌رئیس‌ه می‌تواند کلیه سؤالات یک نماینده از یک وزیر را که آماده طرح در جلسه علنی باشد، در یک جلسه در دستور قرار دهد. در این صورت، حداکثر زمان اختصاص‌داده‌شده نباید از یک ساعت بیشتر شود که به همان ترتیب و تناسب طرح سؤال از وزیر در جلسه علنی، به نماینده و وزیر اختصاص می‌یابد.

ماده ۲۱۰- در جلسه علنی ابتدا گزارش کمیسیون متضمن طرح سؤال و بررسی‌های انجام‌شده توسط سخنگوی کمیسیون به مدت حداکثر پنج دقیقه مطرح می‌شود، سپس وزیر و نماینده سؤال‌کننده به ترتیب و هرکدام حداکثر به مدت ۱۵ دقیقه توضیحات خود را ارائه می‌دهند و در صورت قانع‌نشدن نماینده، رئیس جلسه نظر مجلس را در این مورد اخذ می‌کند. درصورتی‌که اکثر نمایندگان حاضر، نظر به واردبودن سؤال نماینده یا نمایندگان بدهند، رئیس مجلس سدیقت است موضوع را در رئیس‌جمهور جهت رسیدگی ارجاع نماید. تبصره ۱- عدم حضور وزیر در مجلس و کمیسیون به‌منزله واردبودن سؤال می‌باشد. تبصره ۲- سؤال‌کننده یا وزیر می‌توانند از وقت خود در جلسه علنی طی دو نوبت استفاده نمایند. تبصره ۳- گزارش کمیسیون حداقل ۲۴ ساعت قبل از طرح سؤال در مجلس باید چاپ و بین نمایندگان توزیع شود.

تبصره ۴- درصورتی‌که سؤال توسط چند نماینده تنظیم گردد، نماینده منتخب سؤال‌کنندگان جهت توضیح سؤال در کمیسیون و صحن علنی باید در فرم مربوط به سؤال مشخص گردد.

ادامه در صفحه ۱۹